

Милан Мицић

О ПРОРОЧАНСТВУ, ХЛЕБУ, ЧЕТИРИ ДЕВЕТКЕ И ПОРТРЕТУ МАРШАЛА

1.

Ђуро Добрић био је само посматрач живота, попут човека који одолева пуном асталу, али није био малодушни путник јер је уредно, као и сви житељи колонистичког села В. учествовао у ратовима, погибијама и сеобама.

Ни од каквог догађаја или појаве која је тражила мишљење и његову одбрану Ђуро није бежао а некада се и сам затрчавао да каже шта може а шта не може бити као онда када је у кафани *Код Исе* 17. маја 1936. године прорекао а да га зато нико није питао:

Двије иљадитије године завладаће жуџа раса и до' ће жуџи људи и ко до сада пожуџио није пожуџиће онда.

2.

Ђуро је био пекар села В. Шта се он напекао хлебова, кифли и переча и њихов мирис својом *кранилом* пронео селом В. поред тек саграђених кућа од земље.

Сваки житељ села волео је мирис хлеба. Наравно не на начин на који су београдске даме обожавале неког цез-музичара или глумца или фудбалера БСК-а или *Јуџославије*, већ другачије као пријатеља дебљине јер сваки пунији, црвенији и сјајнији човек представљао је за сељане села В. персону што пуца од здравља, богатства и среће.

Јектика, масовно умирање деце, неразумевање власти и хладна ди-станца околине, и уопште *окрујно сунце колонизације*, нису спречили

солунске добровољце из Лике, Херцеговине и Босне да дођу на имање Чekoњића у село В. у Банат, у обећану земљу белој хлеба.

Зато је псовка на коју је сваки колониста био осетљив и на њу вадио нож или боксер била:

– Лебац *џи* се ојадио!

Преко те псовке није се могло прећи. Али срећом нико је није изговарао. Да ли због *Ђуре њекара* или мириса хлеба, ко би га знао.

3.

У Великом рату Ђуро је био добровољац у *њекарској чеши* Дунавске дивизије, а пекари су, уз куваре, били најцењенији војници сваке војске. Када се српска војска повлачила преко Албаније 1915. године, *њекарска чеша* нашла се сасвим разоружана, односно дошло је несташице разлога за њено постојање. Пекаре тада други војници нису примећивали. Подсећали су их на изгубљену битку и окупирану отаџбину.

У расулу албанске голготе Ђуро се повлачио са својим другом Васом Петровићем припадником *Младе Босне*, који се звао и Васо Пјевић, јер да Аустријанци не би затварали *његове* у Босни, правио се да је неки други човек, можда Шумадинац или Тимочанин.

Ђуро је за њих двојицу пекао уловљене гавране, који су се хранили људским и коњским месом. Обојица су од те хране добили неопрану, ратну грозницу од које су се једва опоравили, а и касније у Банату Ђуро у селу В. а Васо у селу Б. увек су дрхтали при заједничким сусретима, али и појединачно када би било превише прашине, превише блата или превише љутог банатског ветра што значи готово увек.

У селу В. зли језици су говорили, а ту је предњачио мој деда Јоцо: *како је њек Албанцима који живе у Албанији а немају Албанску сјоменицу.*

4.

Где је Ђуро савладао то древно учење створено негде у давна времена у дубини Азије, то његова бујна скромност никада није исказала. Забавивши у њене висине, дубине, ширине и дебљине потпуно је обневидео од високе самоће а одушевљен сопственим лебдењем и сазнањем о свету и себи покушао је да убеди становнике новог села В., сабијене у муке пуког преживљавања на новој земљи, да заједнички сазнају и лебде у складу са поменутиим учењем, чије име није знао, и то у инат околним селима и околним варошима, размишљајући дубокоумно и далековидо о туристичкој будућности села В. досежући негде две хиљадиту годину.

(То је она година, подсећам, када ће доћи *жуши људи.*)

Да ли је Ђуро ову философију савладао док је оперисао чир на желуцу 1917. године на Корзици или у Ници док је измишљао најфинија пецива руској аристократији која је мирис Средоземља заменила за мирис рата и револуције у својој земљи или како су злонамерни тврдили шуњајући се око бордела у Марсеју, то није познато.

У својих пола века проведених у селу В. Ђуро никога није убедио у исправност свог учења иако је његову суштину свакога дана објашњавао колонистима око артеских бунара, у кафанама, по кућама, на улицама и прелима, ширећи мирис тек испеченог хлеба а највише својој честитој жени Агнеси која га је више од пола века стрпљиво слушала...

5.

Има ђросѿора и времена који су накрџани будалама више од друѿих, мислио је Ђуро у дубокој старости. Највећа од свих бена сам ја јер већ више од ђола вијека ђокушавам да објасним овој ђросѿоѿи да свијеѿи и васиона ђочивају на маѿемаѿики, и да на чеѿири девешке све сѿоји.

6.

Своју жену Агнесу, звану у селу В. *Гнеза*, Ђуро је упознао треће поратне године у Врњачкој Бањи где је његова изабраница радила као собарица у једном од бањских пансиона. Млади људи, тек изашли из рата, одмах су се загледали и узели.

У 50-им, 60-им и 70-им годинама 20. века вредност Агнесе Ђурине у селу В. је порасла јер, како су говорили, *ђѿишцала је из Тиѿиноѿ краја*.

У селу В., у тим деценијама оглувелим од свакојаких промена и нереда, Агнеса је у селу могла бити и *Тиѿин изасланик*.

Као дечак замишљао сам: *Баба Гнеза* директно од Тита добија директиве за деловање у селу В. Баба стоји мирно пред Маршалом, салутира му, а онда од куће до куће у селу преноси Маршалова наређења.

7.

Ђуро ђекар знао је још једну вештину. Цртао је портрете људи. Могао је да на њима, и у њима, уочи сваку црту, сваки белег:

Веома заузетѿу скромносѿ.

Нехајну мудросѿ.

Полејну драму.

Искрѿљено сѿрѿљење.

Ласцивну невиносѿ.

8.

Године 1947, ипак, због једног портрета Ђуро је саслушаван од стране УДБЕ и петнаест дана провео је у *зрењанинској бувари*, која је те године престала бити *йеџровџрадска*, али је *бувара* остала.

У питању је био портрет *друџа Тиџа*, Маршала Југославије. Својим девојчицама, а имао је три ћерке, нацртао је портрет Тита, али је изгледало као да на њему *друџа Тиџо* спава.

Порџреџ нашеџ Маршала је за кућну уџоџребу, објаснио је иследнику Реброџи, који је био задужен за његов и сличне случајеве.

Ја сам џа џоказивао мојим ћеркицама да брже засџу и боље сџавају.

9.

Портрет Јосипа Броза, тајно, ноћу, изнесен је из села В., предат *зрењанинским друџовима*, а они су га проследили даље, где треба.

Нареченим портретом, кажу, Славка, супруга Александра Ранковића, успављивала је своју децу.

10.

Јебем ја ону џивоју слику, псовао је тетуратујући се улицом добровољац Рођо Допуђа држећи се за младице багрема, повијајући их од себе и ка себи.

Народ од ње сџава месџо да џради социјализам.

11.

Године 1905. дечак са Кордуна Ђуро Добрић дошао је преко *Привредника* да учи пекарски занат у сомборској вароши.

У радњи Севера Торњанског учио је вредно четири године уз понеку ћушку и похвалу, баш као и остали шегрти.

Дечак је трептао уплашен од великог света града Сомбора којег је гледао и ослушкивао у првој деценији 20. века.

Варао га је тако што се понекад правио паметан, а понекад глуп.

12.

У Сомбору 17. јула 1909. године гостовао је циркус *Аџланџида*.

Мађионичари, гутачи ватре, трбухозборци, бацачи ножева, гутачи мачева, дресери, летачи из топа мували су се, врло ужурбани, постављајући циркуску шатру и дишући страсно лево-десно.

Те ноћи гутач мачева, негде из Андалузије, иза циркуске шатре, објашњавао је момчићу са Кордуна суштину света и живота.

Још од Ајлланџиде, говорио је, живој је борба добра и зла, светлости и таме, бистрине и замућености, плавој неба и маје. Постоје добри и лоши бројеви који су у непрекидном рашу.

Број девет је знак добра, светлости, бистрине и плавој неба. Свет је четвороруџао и када у сваком уљу стоји број девет, свет је миран, хармоничан, светлао, чист и чедан.

Ако се број девет окрене наглавачке не ваља.

Циркуска шајра има две дијагонале које се секу. На две шачке вечерас биле су деветке а на две шестнице.

Зајо сам се вечерас гушајући мач прославио дрхшањем.

16.

Још пре Великог рата Ђуро Добрић нашао се у Београду и запослио у пекари Ацете Кумановца на Зеленом венцу. Од старог мајстора научио је све о пекарском занату, разносио хлеб и кифле у целом крају и свраћао у кафану *Злајна моруна* да посрче чувену *невешћу чорбу* коју су потом у *евројском рашу* посркали многи, а која је варена баш ту, у кухињи чувене кафане.

Тамо је упознао свог пријатеља за цео живот Васу Пјевића, члана *Младе Босне*, затим Трифка Грабежа, тајанственог земљака Раду Малобабића, опасног војводу Јована Бабунског, Ђуру Шарца и Милана Цигановића и читаву ту скупину завереника, ратника, авантуриста и узбуђених умова што су желели да сруше постојећи свет рушећи истовремено и своје животе.

– Мој Ђуро, одавлен ће нешто љући – говорио је Васо.

Ође сви носе ране на осмесима.

Веселе је ође нејодношљиво.

17.

Ђуро је цртао оловком портрете гостију *Злајне моруне*. Молио их је да са лица склоне маскиране мисли, подругљиве гримасе, опасно гађење или ситно намигивање јер, како је говорио, хоће да им сиђе до дна душе а све наведено искру душе замрачује, мути и чини је мистичном и замагљеном.

Аустроугарске полицијске власти и њени тајни детективи пронашли су код тројице сарајевских атентатора крајем јуна 1914. године њихове оловком урађене портрете. Ни на једном од њих није се налазио потпис аутора.

Ђуро се већ јула 1914. године добровољно јавио у српску војску претварајући се у стварности рата да је пекар а не сликар и тако замећући трагове аустријској полицијској истрази.

18.

– *Јебем ши миша!* – псовао је Ђуро, под шатором у логору Гувија на Крфу априла 1917. године, јер познато је да су мишеви највећи непријатељи свих пекара, *једва смо им ушекли, једва смо им ушекли!*

– *Ми јесмо, али да ли ће наши унуци* – замишљено је рекао Васо љуштећи наранџу.

19.

Пред смрт, почетком 70-их година 20. века, када човек обично своди рачуне, Ђуро је извадио из фиоке у пекарској радњи *црну шеку* у коју је писао имена дужника и сва имена прецртао.

На овом свијешу је шако. Ко је кога ѿреварио, ѿреварио ѿа је.

А на оном...

Крећемо исјочешка.

Нема мрдања.